

ний ресурс] // Офіційний веб-портал Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2296-12>.

6. Кримінальний процесуальний кодекс України// Відомості Верховної Ради України: кодекс від 13.04.2012, редакція від 14.05.2021, [Електронний ресурс] – режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>

7. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р., редакція від 01.01.2020 // База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

Кир'янова В. О.
слухач магістратури

Науковий керівник:
Сердюк І. А.
*доцент кафедри теорії
та історії держави і права
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент*

ДОКТРИНАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО РОЗУМІННЯ ПРЕДМЕТА ДОКАЗУВАННЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Кримінальне процесуальне доказування являє собою діяльність слідчого, прокурора, слідчого судді і на завершальному етапі суду, а також інших учасників кримінального провадження, що здійснюється у встановленому законом порядку, спрямоване на збирання, перевірку та оцінку доказів з метою встановлення обставин, що підлягають доказуванню [1].

Відповідно до ст. 62 Конституції України особа вважається невинуватою у вчиненні злочину і не може бути піддана кримінальному покаранню, доки її вину не буде доведено в законному порядку і встановлено обвинувальним вироком суду [2]. Для того, щоб із достатньою повнотою зібрати доказову базу, стороні обвинувачення необхідно встановити якомога більше обставин, що підлягають доказуванню відповідно до ст. 91 КПК України. Адже, розкриття злочину безпосередньо залежить від повного й об'єктивного встановлення всіх обставин справи та причетних до вчинення злочину осіб.

Згідно зі ст. 84 КПК України доказами в кримінальному провадженні є фактичні дані, отримані у передбаченому цим Кодексом порядку, на підставі яких слідчий, прокурор, слідчий суддя і суд встановлюють наявність чи відсутність фактів та обставин, що мають значення для кримінального провадження й підлягають доказуванню [3].

Ст. 91 КПК України визначає зміст предмета доказування, до якого від-

несено такі обставини: подія кримінального правопорушення (час, місце, спосіб та інші обставини вчинення кримінального правопорушення); винуватість обвинуваченого у вчиненні кримінального правопорушення, форма вини, мотив і мета вчинення кримінального правопорушення; вид і розмір шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, а також розмір процесуальних витрат; обставини, які впливають на ступінь тяжкості вчиненого кримінального правопорушення, характеризують особу обвинуваченого, обтяжують чи пом'якшують покарання, які виключають кримінальну відповідальність або є підставою закриття кримінального провадження; обставини, що є підставою для звільнення від кримінальної відповідальності або покарання; обставини, які підтверджують, що гроші, цінності та інше майно, які підлягають спеціальній конфіскації, одержані внаслідок вчинення кримінального правопорушення та/або є доходами від такого майна, або призначалися (використовувалися) для схилення особи до вчинення кримінального правопорушення, фінансування та/або матеріального забезпечення кримінального правопорушення чи винагороди за його вчинення, або є предметом кримінального правопорушення, у тому числі пов'язаного з їх незаконним обігом, або підшукані, виготовлені, пристосовані або використані як засоби чи знаряддя вчинення кримінального правопорушення; обставини, що є підставою для застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру [3].

У сучасній доктрині кримінально-процесуального права існують різні підходи до розуміння поняття предмет доказування. Так зокрема, М.М. Міхеєнко зауважив, що предметом доказування є загальне відображення предмета кримінального провадження. Як докази він навів низку обставин, передбачених кримінально-процесуальним законодавством, визначення яких необхідне для вирішення питань, що впливають із заяв та повідомлень про кримінальні правопорушення, з кримінальних справ загалом або судових справ на стадії виконання вироку суду [4, с. 98-99].

У доктринальних джерелах з кримінально-процесуального права наводяться й інші інтерпретації досліджуваного поняття:

1) предмет доказування – це система обставин, що виражають характеристики та зв'язки події, що розслідується, необхідні для правильного та всебічного вирішення питань у кримінальній справі [5, с. 139];

2) предмет доказування – сукупність передбачених законом обставин, які мають бути встановлені в будь-якій кримінальній справі, для її належного вирішення [6, с. 32].

В.Г. Танасевич, висловив власну думку щодо важливості обставин, які підлягають доказуванню, наголосивши на тому, що для повноцінного розслідування дослідник повинен у будь-якому випадку уявляти, що саме потрібно з'ясувати, тобто які фактичні обставини події повинні бути встановлені та в яких межах [7, с. 84].

У юридичній літературі як вимоги ст. 64 КПК України 1960 р., так і положення ст. 91 чинного КПК України отримали неоднозначне трактування.

На думку О.М. Васильєва, на початку дослідження доцільно використовувати формулу із семи питань: хто, що, де, з чією допомогою, чому, як і коли? Надалі обставини повинні визначатися відповідно до ознак злочину, адже найголовнішим у розслідуванні є встановлення наявності чи відсутності злочину в діянні особи [8, с. 148].

Зауважимо, що в ст. 91 КПК України містяться лише найзагальніші обставини, які не завжди враховують особливості розслідування конкретних злочинів. В.В. Тищенко наголошує на доцільності розмежування груп обставин, пов'язаних з:

1) подіями як процесом діяльності, наповненими змістом (юридична суть події, спосіб підготовки, вчинення та приховування злочину, використані інструменти та ресурси), які здійснюються за конкретних обставин;

2) суб'єкт злочину та його психологічне ставлення до запланованих та/або вчинених дій;

3) об'єкт злочинних дій: майно, гроші, цінності;

4) суспільно небезпечні наслідки злочину [9, с. 145].

Отже, в сучасній доктрині кримінально-процесуального права склалися різні погляди вчених не лише на зміст предмета доказування, але й на зміст однойменного поняття. Причому еволюція таких поглядів не завжди обумовлена положеннями чинного кримінального процесуального законодавства, хоча саме його норми є відправною точкою для доктринальних досліджень.

---

1. Національна академія внутрішніх справ. кафедра кримінального процесу. мультимедійний навчальний посібник. докази і доказування у кримінальному процесі. URL: https://arm.naiu.kiev.ua/books/public_html/lections/lection5_1.html (дата звернення: 10.05.2021).

2. Конституція України. (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141), Документ 254к/96-ВР, чинний, поточна редакція — Редакція від 01.01.2020, підстава - 27-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 10.05.2021).

3. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. Дата оновлення: 17.03.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 10.05.2021).

4. І. В. Дегтярьова. Кримінологічна характеристика особи злочинця. URL: http://archive.nbuv.gov.ua/e-journals/tipp/2011_1/Degt.pdf (дата звернення: 10.05.2021).

5. Р. С. Белкин. Теория доказательств в советском уголовном процессе. Часть общая. URL: <http://lawlibrary.ru/izdanie3759.html> (дата звернення: 10.05.2021).

6. А. В. Ендольцева. Институт освобождения от уголовной ответственности: проблемы и пути их решения. 2004. 158 с.

7. Є. Г. Коваленко Теорія доказів у кримінальному процесі України. Є. Г. Коваленко. Юрінком Інтер. 2006. 632 с.

8. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 23 грудня 2005 року № 12. «Про практику застосування судами України законодавства про звільнення особи від кримінальної відповідальності». URL: <https://ips.ligazakon.net/document/Vs05313?an=64> (дата звернення: 11.05.2021).

9. В. В. Тищенко. Теоретичні і практичні основи методики розслідування злочинів. 2007. 260 с. URL: <https://scholar.google.com/citations?user=VraE7f0AAAAJ&hl=ru> (дата звернення: 12.05.2021).